

KYSTBESKYTTELSSTRATEGI

- en strategisk indsats for smukkere kyster

KYSTBESKYTTELSESSTRATEGI
- en strategisk indsats for smukkere kyster

Udgivet af: Kystdirektoratet
Højbovej 1
7620 Lemvig

Udarbejdet af: Kystdirektoratet

August 2011

Indhold

Forord	4
Indledning	5
Kysterne - høj brugsværdi og værdifuld naturressource	5
Rammerne for kystbeskyttelse	7
Strategi for kystbeskyttelse i Danmark	11
En national tilgang	11
Strategiens målsætninger	14
Den gode kystbeskyttelse - en helhedsløsning	15
Flere fælles projekter for større strækninger	18
Bedre tilpasning af individuelle kystbeskyttelser	20
Kystbeskyttelse i rette tid	21
Forbedret planlægning og samarbejde	23
Udvikling og forskning	26
Gennemførte initiativer	27
Projekt Danmarks Indre kyster	27
Tilskudspuljer	29
Fokus på kysterne	30

Forord

Jesper Holt Jensen
Direktør

Danmark er et kystland med 7.300 km kyster og over 70 beboede øer - ingen borgere har mere end 50 km til kysten.

Den danske kystnatur er enestående. Kysterne er værdifulde for befolkningen, kystgrundejerne, turisterne og erhvervslivet. Kysterne er i fokus for mange aktiviteter og benyttes året rundt til en bred vifte af formål.

Det er væsentligt, at kysterne også i fremtiden kan rumme de mange og forskelligartede interesser.

For at sikre og fastholde de kystnære bebyggelser og menneskeskabte værdier på kysterne, er der gennem årene bygget velfungerende og tilpasset kystbeskyttelse. Der er imidlertid også bygget kystbeskyttelse, som er uvirksom eller overflødig, som griber unødigt ind i naturens frie dynamik, gør kysterne ufremkommelige og efterlader et uskønt indtryk.

De naturlige og uberørte kyster er flere steder under pres, og årtiers erfaring viser, at ønsket om yderligere udnyttelse af kysterne vil fortsætte.

Klimaændringerne i form af højere vandstande og kraftigere storme vil øge havets nedbrydende virkning og sætte de menneskelige aktiviteter langs kysterne under pres. Klimaændringerne vil øge udfordringen for den nuværende kystnære anvendelse og præge den fremtidige udvikling på kysterne.

En national kystbeskyttelsesstrategi sætter Danmarks kyster i fokus og stiler mod en koordineret, langsigtet og overordnet tilgang til forvaltning af kysterne i Danmark generelt og til kystbeskyttelse i særdeleshed.

En strategi for kystbeskyttelse vil være med til at skabe en mere koordineret udvikling på kysterne, som er nødvendig for at sikre en bæredygtig anvendelse af kysterne i fremtiden.

Strategien er sammen med fornuftig planlægning og vurdering af kystbeskyttelsesindsatsen vejen hen imod smukkere kyster i Danmark.

God læselyst!

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Jesper Holt Jensen', written in a cursive style.

Indledning

De danske kyster er værdifulde for samfundet og har en høj natur- og landskabsmæssig værdi, som er kendetegnet ved en varieret natur.

Kysterne - høj brugsværdi og værdifuld naturressource

De uberørte kyster er noget af det eneste oprindelige natur, der er tilbage i Danmark, og kysterne udgør derfor en naturressource af særlig høj værdi. For at bevare kysterne er det vigtigt i videst muligt omfang at fastholde det, som skaber dem - den naturlige dynamik.

Det stigende samfundsmæssige ønske om miljøvenlige transportformer såsom skibstransport kræver fortsatte investeringer i udvidelse og nyanlæg af havne. Erhvervslivet har behov for kystnære placeringer til

tekniske anlæg såsom vindmølleparker og energianlæg. Kystnær bebyggelse til boligformål og erhverv er attraktiv, turisterhvervet og rekreative interesser har behov for sommerhuse, campingpladser, lystbådehavne, strandparker og især infrastruktur, som gør kysterne tilgængelige. Det er en national interesse at bevare de natur- og landskabsmæssige værdier ved kysterne. Flere af de danske kyster rummer endog naturværdier af international interesse. Alle disse interesser kræver koordinering, samarbejde og planlægning, så fremtidig udvikling kan lykkes i en helhed.

Den jyske vestkyst -

et eksempel hvor kystbeskyttelse er nødvendig

Kysterne er under konstant forandring. Under storm og højvande kan bølgerne erodere i strand og skrænt og trække sand og andet materiale ud i havet. Her tabes noget, mens andet føres med strømmen langs kysten for at ende på kysten igen - dog typisk et andet sted. Land nedbrydes et sted, og nyt land opstår et andet sted.

Den naturlige udvikling kan imidlertid komme i et modsætningsforhold til de menneskelige aktiviteter, der foregår langs kysten. Erosionen nedbryder dele af kysten og fjerner dermed land eller gør det vanskeligt at opretholde kystnær bebyggelse. Stormfloder oversvømmer lavtliggende landområder, og på kyster som den jyske vestkyst vil havets

erosion nedbryde de klitter, som beskytter mod oversvømmelse af baglandet, hvis der ikke kystbeskyttes.

Den rigtige kystbeskyttelse kan og skal ses fra flere vinkler. Det, som er en rigtig løsning på en bykyst, hvor der allerede er anlagt meget hård kystbeskyttelse, kan være væsentligt forskelligt fra hvad, der er rigtigt på en sommerhusstrand, hvor det rekreative element i mange tilfælde vægter højere. En anden yderlighed er en uberørt kyst, hvor den bedste løsning, set ud fra en helhedsbetragtning, i en del tilfælde er helt at lade være med at gøre noget af frygt for at spolere store naturværdier, selvom et konkret beskyttelsesbehov derved må vige. Med andre ord er det vigtigt,

Syd for Gl. Skagen -
den uberørte kyst

at kysten ses som en del af det landskab, den indgår i, og vigtigt at der ses individuelt på den enkelte kyststrækning. Den rigtige balance skal findes, og kystbeskyttelsen skal indpasses i landskabet.

Rammerne for kystbeskyttelse

Der er store menneskeskabte værdier ved kysterne, som har behov for beskyttelse mod havet. Den fortsatte naturlige nedbrydning af kysterne suppleret med de forventede klimaforandringer med stigende vandstand og kraftigere storme vil løbende aktualisere og øge behovet for beskyttelse af mennesker, bebyggelse og infrastruktur.

I Danmark er det grundejeren selv, der har ansvaret for at beskytte sin ejendom mod havet. Dette har været det grundlæggende princip tilbage fra den første digelov i 1874 og lov om kystsikringsanlæg fra 1922.

I 1988 fik Danmark lov om kystbeskyttelse. Loven var først og fremmest en procedurelov, som samlede og udvidede bestemmelserne fra digeloven og lov om kystsikringsanlæg om proceduren og forpligtelserne i forbindelse med udførelse af kystbeskyttelse med involvering af uenige grundejere.

Kystbeskyttelse blev ved samme lejlighed udskilt fra naturfredningsloven og fik sin egen bestemmelse i kystbeskyttelseslovens § 16. Administrationen af kystbeskyttelsesloven blev lagt hos Kystdirektoratet.

Det stigende behov for kystbeskyttelse og intensiveringen af de mangeartede interesser på landets kyster gjorde det i stigende grad til en udfordring at administrere loven, da selve lovteksten ikke indeholdt retningslinjer for, om der skulle gives tilladelse.

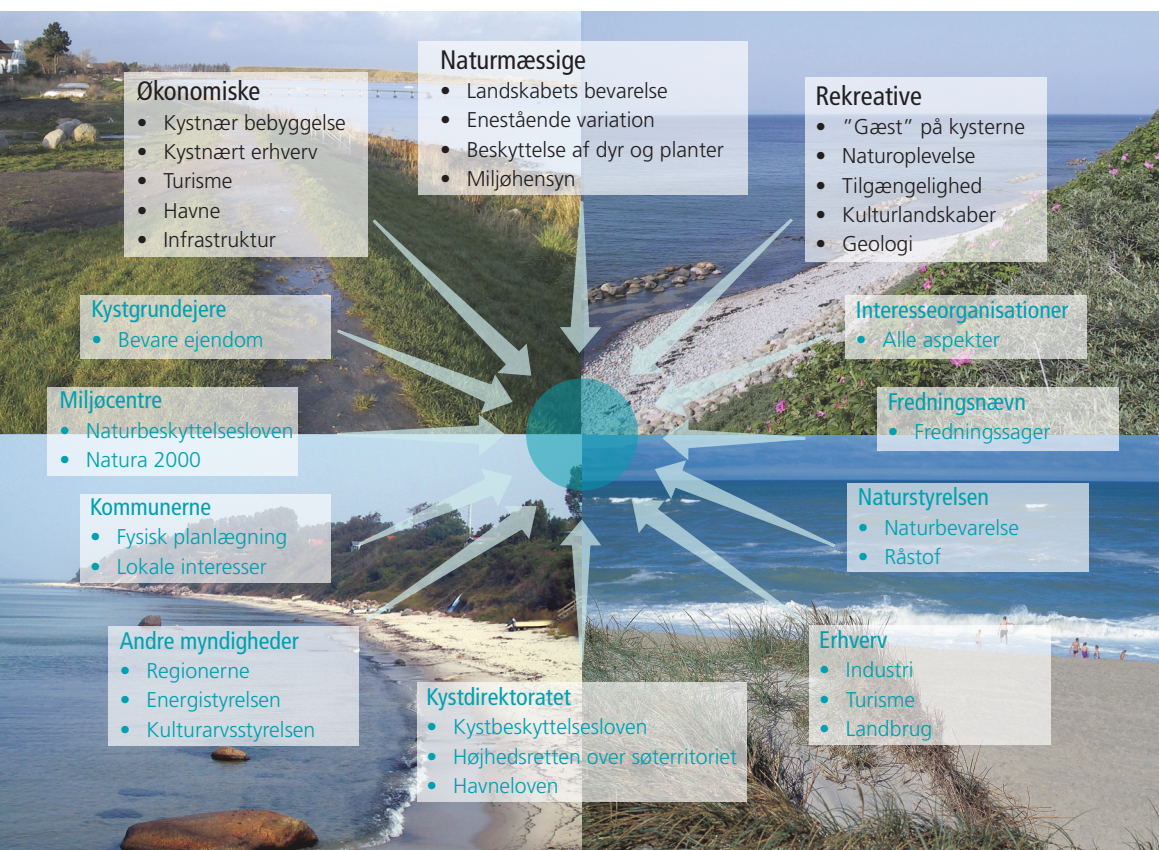
I 2006 blev kystbeskyttelsesloven ændret med bl.a. en formålsparagraf. Formålsparagraffen forholder sig til, i hvilke situationer kystbeskyttelse kan tillades, og hvilke aspekter der skal inddrages, før tilladelse til kystbeskyttelse kan gives.

Formålsparagraffen fastlægger, at nødvendig kystbeskyttelse som udgangspunkt kan tillades, men ikke at man som grundejer kan få lov til alt. Loven fastsætter, at kystbeskyttelse skal ske under fornøden hensyntagen til en række hensyn, som vurderes ud fra forholdene på den pågældende kyststrækning.

Hensynene er: 1) Behovet for kystbeskyttelse. 2) Økonomiske hensyn. 3) Kystbeskyttelsesforanstaltningens tekniske og miljømæssige kvalitet. 4) Kystlandskabets bevarelse og genopretning. 5) Naturens frie udfoldelse. 6) Rekreativ udnyttelse af kysten. 7) Sikring af den eksisterende adgang til kysten og 8) Andre forhold af væsentlig betydning for kystbeskyttelse.

Lov om kystbeskyttelse sikrer, at der er mulighed for den nødvendige kystbeskyttelse. Samtidigt sikres, at der i processen omkring kystbeskyttelse involveres de relevante interessenter. Nogle af disse interessenter har en lovreguleret indflydelse, f.eks. gennem naturbeskyttelsesloven (klitfredning og strandbeskyttelse) eller andre nationale eller internationale beskyttelsesinteresser. Andre repræsenterer et bredt spektrum af borgerinteresser, som skal tilgodeses bedst muligt.

*Feltet af interesser og interessenter
repræsenteret i kystzonen*

Med disse hensyn lægger kystbeskyttelsesloven klart op til en helhedsorienteret tilgang, hvor der gennem konkret afvejning skal skabes en balance mellem beskyttelse af menneskeskabte værdier og kystlandskabets bevarelse. Formålsparagraffen præciserer intentionerne, som lå i bemærkningerne til den oprindelige kystbeskyttelseslov om at foretage en vurdering af behov og art af kystbeskyttelse med udgangspunkt i en helhedsbetragtning af en længere kyststrækning. Der er dog ikke fastlagt en vægtning af hensynene, udover at behovet for kystbeskyttelse skal være til stede.

Kystbeskyttelse udføres almindeligvis mest hensigtsmæssigt over en større kyststrækning. Behovet for kystbeskyttelse tager ikke hensyn til administrative grænser og skel. Kystbeskyttelsesloven rummer i lovens kapitel 1a procedurer og forpligtelser, der muliggør kystbeskyttelse over længere kyststrækninger i en helhed – også selv om grundejerne på den pågældende strækning ikke er enige herom.

Gennem lovens kapitel 1a har kommunen fået mulighed for af egen drift eller efter anmodning fra grundejere at rejse og beslutte at gennemføre en kystbeskyttelses-sag. Kommunens forpligtelse er at virke som

procesmyndighed med hjemmel til at beslutte kystbeskyttelsen gennemført og til at beslutte, hvordan kystbeskyttelsen skal udføres og finansieres.

Langt hovedparten af kystbeskyttelsen i Danmark udføres imidlertid fortsat som individuelle anlæg, og det er fortsat en stor udfordring at sikre, at flere kystbeskyttelser udføres som løsninger for større strækninger efter bestemmelserne i lovens kapitel 1a.

» Kystbeskyttelse skal udføres, så den belaster kysten mindst muligt, og gevinsten skal ud fra en helhedsbetragtning overstige omkostningerne bredt set

For at kysten i fremtiden kan udvikle sig balanceret i krydsfeltet mellem beskyttelse af menneskeskabte værdier og bevarelse af natur- og landskabsmæssige værdier, er det vigtigt, at der er en overordnet strategi, der sikrer, at kystbeskyttelse administreres og udføres, så interesserne i kystzonen tilgodeses i en helhed under iagttagelse af flest mulige forhold.

Sangstrup Klint -
et enestående landskab

Strategi for kystbeskyttelse i Danmark

Vision: Smukkere kyster til gavn for alle

En national tilgang

Strategien bidrager til at højne kystkvaliteten og vil derigennem skabe smukkere kyster til gavn for alle.

En national kystbeskyttelsesstrategi sætter Danmarks kyster i fokus og stiler mod en struktureret, langsigtet og overordnet tilgang til forvaltning af kysterne i Danmark generelt og til kystbeskyttelse i særdeleshed. En strategi for kystbeskyttelse bidrager til at skabe en mere koordineret udvikling på kysterne, som er nødvendig for at sikre en bæredygtig anvendelse af kysterne i fremtiden, således at der bliver plads til både natur og menneskelig aktivitet.

Det er i Danmark nødvendigt at beskytte menneskeskabte værdier mod havets nedbrydende virkning, og det skal derfor som udgangspunkt være muligt at kystbeskytte bebyggelse og infrastruktur, såfremt der er et behov. Det skal samtidigt sikres, at den nødvendige kystbeskyttelse udføres, så den

belaster kysten mindst muligt, og at gevinsten ved udførelsen ud fra en helhedsbetragtning overstiger omkostningerne bredt set. Kystbeskyttelsen skal tilpasses landskabet det enkelte sted. Derfor er der stor variation mellem, hvad der kan gives tilladelse til – det vigtige er, at der tages individuel stilling, og at helhedsbetragtningen bringes i anvendelse.

Strategien skal sikre, at de hensyn, som gennem kystbeskyttelsesloven har været styrende for udførelse af kystbeskyttelse i Danmark, får endnu større opmærksomhed. Strategien skal i højere grad operationalisere de mange hensyn, der skal afvejes, når der skal gives tilladelse til kystbeskyttelse, og synliggøre, at beslutning om kystbeskyttelse er en kompleks proces, som ikke bare kan sættes på formel. Det handler i høj grad om balance og tilpasning på den enkelte strækning ud fra de forskellige hensyn, der aktuelt er på det enkelte sted.

Det vil sige:

- Kystbeskyttelse skal udføres som løsninger, som er helhedsorienterede, tager hensyn til de forskellige interesser, der måtte være på kysten, som er teknisk optimerede, og som tænker langsigtet.
- Bløde løsninger skal anvendes frem for hårde og vil gøre det lettere at udføre kystbeskyttelsen optimeret, langsigtet og give gode muligheder for en naturlig indpasning i landskabet.
- Det kan være for sent at kystbeskytte. Der skal ikke kunne kystbeskyttes for enhver pris – det kan være et så voldsomt indgreb i naturen, at det kommer ud af proportion med det omgivende landskab.
- Oprydning skal indgå som et væsentligt og i visse tilfælde afgørende element ved vurderingen af udførelse af ny eller forbedring af eksisterende kystbeskyttelse. Herved vil der ske en oprydning i uhen-sigtsmæssige kystbeskyttelser til gavn for beskyttelsen af menneskeskabte værdier, benyttelsen af kysterne og naturen.

Hellebæk -

et eksempel på en massivt udnyttet bykyst

Strategiens målsætninger

Strategien fortsætter den indsats, der blev sat i gang med den oprindelige kystbeskyttelseslov fra 1988 og den senere lovrevision fra 2006. Målet er at sikre, at nødvendig kystbeskyttelse i Danmark kan udføres balanceret i forhold til behovet for at beskytte menneskeskabte værdier og bevare natur- og landskabsmæssige værdier.

Strategien viderefører tankerne i kystbeskyttelsesloven om, at nødvendig kystbeskyttelse skal kunne gennemføres, men også at det er afgørende vigtigt, at beslutningen tages under afvejning af både økonomiske, rekreative og naturmæssige hensyn. Redskaberne til gennemførelse af strategien vil først og fremmest bestå af en øget indsats med målrettet formidling og rådgivning, øget samarbejde med relevante interessenter og en struktureret og transparent administration af kystbeskyttelsesloven.

For at understøtte implementeringen af strategien har Kystdirektoratet prioriteret ressourcer for:

- Aktivt at promovere strategiens budskaber.
- Løbende at identificere kyster, hvor der med fordel kan advokeres for oprydning og helhedsløsninger og aktivt gennem oplysning og rådgivning at arbejde for, at det sker.
- Aktivt i forbindelse med indkommende ansøgninger og i den løbende dialog med kystgrundejere, kommuner og rådgivere at vurdere og aktivt tage initiativ til, at intentionerne i strategien forfølges.
- At være parate til at rådgive i det omfang, det efterspørges, og bakke op omkring grundejeres, foreningers og kommuners initiativer og aktivt bidrage med strategiens budskaber.

Målsætninger

For at kystbeskyttelse i fremtiden kan fungere bedst muligt i krydsfeltet mellem beskyttelse af menneskeskabte og natur- og landskabsmæssige værdier, skal den udføres optimeret, langsigtet og ud fra en helhedsbetragtning om ikke mere end nødvendigt. Der skal anvendes bløde løsninger frem for hårde konstruktioner, og kystbeskyttelsen skal foretages i rette tid. Det er afgørende, at kystbeskyttelsen ud fra en samlet betragtning passer til det, den skal beskytte.

Kystbeskyttelse skal så vidt muligt udføres som projekter for flere ejendomme, og der skal ske en bedre tilpasning af individuelle kystbeskyttelser til en større kyststrækning. Det vil være afgørende, at der indtænkes oprydning i uhensigtsmæssige og uvirksomme anlæg, når der anlægges nyt.

Fremadrettet skal der være øget indsats med rådgivning, fokus på bedre planlægning og samarbejde i forbindelse med kystbeskyttelse og aktiviteter, som vil kræve kystbeskyttelse.

Nordfyn -

indtænkning af mange interesser

Hunderup Luftfoto, Hjørring

Den gode kystbeskyttelse - en helhedsløsning

Den gode kystbeskyttelse udføres kun, hvor den er nødvendig, dvs. hvor der er risiko for menneskeliv eller beskadigelse af bebyggelse og infrastruktur som følge af havets nedbrydende virkning. Den udføres optimeret og langsigtet ud fra en helhedsbetragtning af kysten. Der skal være fokus på helheder frem for enkeltproblematikker.

Naturen med dens store variation af kystlandskaber og plante- og dyreliv fordrer, at kysten ses i helheder. Den frie dynamik og de naturlige kystprocesser foregår over længere strækninger, og konsekvenserne af et indgreb i den naturlige dynamik eller i kystens visuelle

karaktertræk kan ikke anskues isoleret fra resten af strækningen ud fra administrative grænser som f.eks. matrikelstel og kommunegrænser.

Gode løsninger vil derfor til tider afhænge af, at der samarbejdes kommuner imellem eller naboer imellem – en tankegang som introduceres gennem oversvømmelsesdirektivets kortlægninger af risikoområder, hvor der skal samarbejdes bl.a. tværkommunalt om håndtering af oversvømmelsesproblemer. Ligesom det gennem EU's havstrategidirektiv arbejdes med fælles EU-mål om at fastholde eller opnå god miljøtilstand i EU's havområder.

» Den gode kystbeskyttelse udføres kun, hvor den er nødvendig

Klitmøller -

rekreativ udnyttelse

Interesser og aktiviteter på kysten skal vurderes i forhold til længere kyststrækninger frem for blot som påvirkning med lokal effekt. Kystbeskyttelse påvirker som oftest også kysten andre steder, end hvor den udføres. Det kan f.eks. være i form af øget erosion nedstrøms, hvilket kan medføre et øget behov for kystbeskyttelse, forringelse af passagemulighed og af kystens anvendelsesmuligheder i det hele taget. Løsninger bygget på helhedsbetragtninger for kyststrækningen vil i videst muligt omfang give mulighed for at tilpasse kystbeskyttelsen efter kysten og de tilstedeværende interesser, hvorved kystkvaliteten kan opretholdes. Blandt de væsentlige elementer er minimering af beskyttelsens negative påvirkninger, sikring af rekreative interesser herunder særligt passagemuligheden samt tilpasning i forhold til eksisterende kystbeskyttelse på strækningen.

Kystbeskyttelse skal udføres efter hovedreglen om - ikke mere end nødvendigt. En teknisk optimeret kystbeskyttelse tager højde for problemstillingen og er afbalanceret i forhold til beskyttelsesbehovet og ud fra forholdene på kyststrækningen i øvrigt.

» Kystbeskyttelse skal udføres efter hovedreglen om - ikke mere end nødvendigt

Der er ikke nødvendigvis tale om, at der skal anvendes en bestemt metode eller konstruktionstype, eller at bestemte dimensioner eller materialer skal benyttes i alle landets kystbeskyttelser. Disse valg skal foretages ud

fra de forhold, som gør sig gældende på den strækning, hvor kystbeskyttelsen skal udføres. Det er centralt, at kystbeskyttelse som hovedregel ikke skal have negative konsekvenser, hvorfor det skal tilstræbes, at der anvendes bløde løsninger frem for hårde konstruktioner. Dette betyder, at der kan blive stillet krav til valget af kystbeskyttelsesløsning.

I administrationen af kystbeskyttelsesloven har Kystdirektoratet udviklet en praksis, hvor kun nødvendig kystbeskyttelse kan tillades. Det er centralt, at den menneskelige aktivitet, så vidt muligt, skal kunne beskyttes. Det er således som hovedregel ikke hensigten, at åbent land, landbrugsjord, skove eller ubebyggede grunde skal beskyttes mod havets nedbrydning – der er derimod i Danmark en lang tradition for, at lavtliggende arealer kan digebeskyttes mod oversvømmelse. For de åbne områder, der alene trues af havets naturlige nedbrydende virkning, er bevarelsen af kystområdets dynamik afgørende. Det er vigtigt, at de åbne og ubeskyttede kyster fremstår som de unikke naturressourcer, de er, og at deres bevarelse som sådan prioriteres højt uden unødigt kystbeskyttelse.

Ved andre konstruktioner på kysten såsom havne, som også blokerer den naturlige kystdynamik, og dermed kan have negative konsekvenser for nabostrækninger, skal der som udgangspunkt kompenseres for den negative virkning gennem en kunstig videreførelse af sand forbi hindringen (havnen) – det såkaldte by-pass.

Ligeledes vil det være afgørende, at der sker betydelig oprydning i uhensigtsmæssige kystbeskyttelser. Særligt i forbindelse med nye anlæg eller renovering af eksisterende er det vigtigt, at uvirksom og uhensigtsmæssig kystbeskyttelse fjernes, da den vil kunne forhindre velanlagt beskyttelse i at yde optimal beskyttelse.

En langsigtet planlægning af kystbeskyttelse tager kystens forventede udvikling på længere sigt med i overvejelserne.

» Oprydning er et vigtigt element

En helhed på en kyst er defineret ud fra kystens naturlige dynamik, ud fra landskabet og ud fra de interesser, som måtte være tilknyttet kysten på den pågældende strækning i form af bebyggelse, produktionsjord, rekreative interesser, beskyttelseslinjer og -zoner mv. En helhedsløsning udføres på baggrund af en vurdering af de samlede forhold på den pågældende kyststrækning.

Gennemførelsen af målsætningen om kystbeskyttelse udført som helhedsløsninger opnås først og fremmest gennem administrationen af kystbeskyttelsesloven. Kystbeskyttelseslovens formålsparagraf indeholder de hensyn, som skal tages, for at sikre, at kystbeskyttelse udføres optimalt. Inddragelsen af hensyn

nene fra formålsparagraffen skal ske både ved nye kystbeskyttelser og ved tilladelser til renovering eller udbygning af eksisterende kystbeskyttelse. Derved opnås, at kystbeskyttelsen fremover udføres effektiv, afbalanceret og tilpasset kysten, så de interesser, som er til stede på strækningen, i så vid udstrækning som muligt er tilgodeset.

» Kystbeskyttelse må set i en helhed ikke have negative konsekvenser

I overvejelserne om kystbeskyttelse optræder klimaændringer og deres konsekvenser ofte som et element. Det er imidlertid ikke nødvendigt at indpasse forventede klimaændringer¹ i etableringen af nye anlæg, så længe kystbeskyttelsen kan tilpasses ad hoc, efterhånden som de faktiske klimaændringer slår igennem. Men det er vigtigt, at muligheden for tilpasning til klimaændringer er tænkt ind. Det er også vigtigt at overveje tidshorisonten for kystbeskyttelsen ud fra den forventede levetid af det, som beskyttes.

» Tidshorisonten for kystbeskyttelsen skal overvejes ud fra den forventede levetid af det, som beskyttes

1 Transportministeriets Klimatilpasningsstrategi fra 2010

Flere fælles projekter for større strækninger

Der skal gøres en målrettet indsats for, at kystbeskyttelse udføres som projekter til beskyttelse af flere ejendomme.

Ved udførelse af sådanne projekter er det muligt at planlægge, projektere og fordele udgifter ud fra de interesser, der er til stede på en større strækning, herunder eventuelt også det bagland som måtte nyde godt af projektet.

Dette giver større muligheder for at gennemføre helhedsløsninger, som giver den bedste kystbeskyttelse og højner kystkvaliteten ved at øge de natur- og landskabsmæssige, æstetiske og særligt de rekreative værdier.

De større projekter gennemføres enten med kommunen som drivkraft gennem kystbeskyttelseslovens kapitel 1a, eller ved at flere grundejere, f.eks. gennem en grundejerforening, går sammen om at kystbeskytte en fælles strækning.

Det at kystbeskyttelsesloven gennem kapitel 1a åbner mulighed for fælles projekter med fokus på helhedsløsninger, hvor der er mulighed for at finde de gode løsninger, er vigtig at udnytte. Derfor er det af stor vigtighed, at kommuner af egen drift eller på opfordring griber denne mulighed, og at der gennem rådgivning og fokus på gode eksempler i højere grad bliver skabt bevidsthed om gevinsten ved de større projekter. Det vil være formålstjenligt at etablere pilotprojekter, som tydeliggør fordelene ved de større projekter.

» En helhedsløsning udføres på baggrund af en helhedsbetragtning af den pågældende kyststrækning og kræver samarbejde

Køge Bugt Strandpark – en helhedsløsning udover det sædvanlige

Køge Bugt Strandpark er et syv km langt kunstigt skabt natur- og friluftsområde, som har sin egentlige baggrund i det bagvedliggende byområdes behov for beskyttelse mod oversvømmelse fra havet.

Området består af strande, klitter, diger, søer og enge. Klitter og diger beskytter baglandet mod oversvømmelse og erosion i Køge Bugt.

Strandparken er indviet i 1980 og anlagt under hensyn til det lokale områdes behov for rekreative udfoldelsesmuligheder. Således rummer strandparken fire lystbådehavne, kunstmuseum, P-pladser, cykel- og løbestier, fiske- og surfingmuligheder samt naturoplevelser.

Køge Bugt Strandpark er et af de bedste eksempler på en helhedsløsning, hvor kystbeskyttelsen er udført, så varetagelsen af de erhvervsmæssige, de naturmæssige og de rekreative interesser er gået op i en højere enhed. Samtidig er den langsigtet, da der er god mulighed for at tilpasse kystbeskyttelsen til klimaændringerne ved f.eks. at udbygge diger og klitter.

Køge Bugt Strandpark

Bedre tilpasning af individuelle kystbeskyttelser

Hovedparten af kystbeskyttelsen i Danmark udføres i dag på initiativ af individuelle grundejere, som ønsker at beskytte egen bebyggelse. Erfaringsmæssigt giver dette sig ofte udslag i store forskelle i metoder, dimensioner og materialevalg, ligesom ukoordineret kystbeskyttelse ofte medfører øgede negative påvirkninger. Det er derfor vigtigt at sikre, at udførelse af nye eller forbedringer af eksisterende individuelle kystbeskyttelser tilpasses forholdene på strækningen. Herved opnås gradvist, at individuelle kystbeskyttelser i fællesskab kommer til at fungere som en helhedsløsning for hele strækningen.

- » Kysterne og de kystnære landskaber er værdifulde, og planlægning for udvikling kræver derfor særlig omtanke

Det har gennem flere år været centralt i Kystdirektoratets forvaltning af kystbeskyttelsesloven at medtænke indhøstede erfaringer, som er opsamlet gennem projekt "Danmarks Indre Kyster". Der har i de senere år særligt med afsæt i skitseprojekterne fra "Danmarks Indre Kyster" været et øget fokus på at være i dialog med ansøgerne så tidligt som muligt i ansøgningsfasen. Dette er sket for at påvirke positivt på et tidspunkt, hvor ansøgeren har

optimale muligheder for at korrigere sit projekt, uden at det har væsentlige konsekvenser. I denne dialog vil der fremadrettet være et endnu større fokus på eventuelle negative effekter af kystbeskyttelse således, at både ansøger og eventuelle berørte naboer er oplyste om forholdene og aktivt kan bidrage til optimering af løsningerne.

Erfaringerne fra denne rådgivningsproces skal der bygges videre på. Der er behov for en øget vejledning af grundejere. Der skal være fokus på at sikre, at nødvendig viden opsamles og gøres tilgængelig, og at de nødvendige støtteredskaber for beslutningstagere videreudvikles.

Kystdirektoratets mangeårige erfaring med kystbeskyttelse af den jyske vestkyst er ligeledes et vigtigt fundament.

Der skal være fokus på at sikre, at administrationen af kystbeskyttelsesloven opleves som sammenhængende og smidig af både borgere, rådgivningsfirmaer og andre myndigheder.

- » Administration af kystbeskyttelsesloven skal være sammenhængende og smidig

Kystbeskyttelse i rette tid

En af vejene til optimal kystbeskyttelse er planlægning.

Kystdirektoratet har en praksis for, at kystbeskyttelse kan tillades, såfremt det, som skal beskyttes, i modsat fald vil blive truet inden for en tidshorisont på 25 år. Ved at gribe ind i tide - men ikke alt for tidligt - opnås, at både naturen og beskyttelsesbehovet tilgodeses. Det giver også mulighed for, at passagemulighed kan indtænkes uden uforholdsmæssigt store omkostninger, og samtidigt bevares en vis sikkerhedsmargin i forhold til det, som skal beskyttes.

Samlede og koordinerede løsninger vil kunne åbne mulighed for, at den beskyttede kyst reelt kan beskyttes tidligere end 25 år, hvis det ud fra en helhedsbetragtning er den bedste løsning.

Påtænkes kystbeskyttelsen derimod på et væsentligt senere tidspunkt – dvs. når der nærmest ikke er terræn tilbage mellem havet og bebyggelsen/infrastrukturen, som ønskes beskyttet, kan det være for sent at gribe ind. Nedbrydningen af kysten kan være så fremskreden, at det nødvendige indgreb – hvis det overhovedet er muligt, vil have et så voldsomt omfang, at indgrebet ud fra en bredere betragtning om indpasning, vil have for store negative konsekvenser.

» Det kan være for sent at gribe ind

I de situationer, hvor det er for sent at beskytte, vil det være naturligt at inddrage planmyndigheden (kommunen) for at afsøge muligheden for en eventuel flytning af bebyggelsen på grunden eller andre løsninger, som vil kræve tilladelse efter anden lovgivning.

As Vig

- etablering af kystbeskyttelse

Det Nordfynske Kystsikrings-, dige- og pumpelag

På Nordfyn er der en strækning mellem Erikshåb og Egebjerggård, hvor der gennem tiderne er blevet anlagt både oversvømmelses- og erosionsbeskyttelse med mange forskellige tilsnit.

Kystgrundejerne på strækningen er organiseret i flere mindre lag, som er samlet i Det Nordfynske Kystsikrings-, dige- og pumpelag. Kystdirektoratet har gennem lagets vedtægter været forpligtet til at føre teknisk tilsyn med kystbeskyttelsen. Kystdirektoratet har været opmærksom på den megen u hensigtsmæssige kystbeskyttelse på strækningen og foreslog derfor, at laget på baggrund af en kystteknisk analyse lod udarbejde en samlet plan for kystbeskyttelse på hele den 13 km lange strækning. I forbindelse med den kysttekniske analyse blev der opstillet flere forslag til kystbeskyttelse for hele strækningen med tilhørende handlingsplaner for indsatsen over de næste 20 år.

Laget valgte et forslag, der gik ud på at forstærke diger samt regelmæssigt at sandfodre svarende til det beregnede behov. Sandfodringen planlagdes efter, at den skulle fungere i et samspil med kystbeskyttelseskonstruktionerne på strækningen.

Planerne om sandfodring blev i starten modtaget med en vis portion skepsis af lagets medlemmer. I dag, hvor den øgede kystkvalitet er synlig, er der imidlertid en generel tilfredshed med effekten af kystbeskyttelsen på strækningen.

Kystbeskyttelsen på Nordfyn er finansieret af lagets medlemmer, dvs. landmænd og 2.400 sommerhusejere, hvor sidstnævntes årlige bidrag typisk blev sat op fra nogle få hundrede kroner til tusind kroner.

Kystbeskyttelsen på Nordfyn viser, at det gennem en ekstraordinær rådgivningsindsats fra Kystdirektoratets side er muligt at udføre kystbeskyttelse på en større strækning og dermed øge kystkvaliteten betydeligt.

Kyststrækning ved Tørresø før og efter sandfodring

Forbedret planlægning og samarbejde

Kystbeskyttelsesplanlægning udgør kun en lille del af det, som er på kysterne. Andet kan være bade- og badebroer, byggeaffald, kreaturhegn, joller, udløbsledninger og større anlæg som havne og lystbådehavne mv. Mange af disse elementer har indflydelse på kystens udvikling og mulighederne for anvendelse. Ligeledes anlægges der meget ved kysten, som kan få behov for kystbeskyttelse, hvis det anlægges uhensigtsmæssigt uden inddragelse af kystteknisk viden. Dette støttes i planloven, som bestemmer, at der kun i ganske særlige tilfælde kan planlægges for bebyggelse og anlæg på land, såfremt det forudsætter inddragelse af arealer på søterritoriet eller særlig kystbeskyttelse.

Klimaændringerne forventes frem gennem det 21. århundrede at medføre et øget pres på kysterne og vil derigennem øge behovet for en struktureret tilgang til planlægning af aktiviteter og bebyggelse. Derved kan der skabes balance mellem behovet for beskyttelse af menneskeskabte værdier og bevarelse af natur- og landskabsmæssige værdier.

Klimaændringerne vil nødvendiggøre løbende stillingtagen til, om nuværende kystnære aktiviteter, herunder bebyggelse, kan opretholdes i nuværende omfang og form.

For at understøtte en øget anvendelse af helhedsløsninger er det nødvendigt med et større samarbejde mellem de myndigheder, som administrerer aktiviteterne på kysterne. For borgerne er det vigtigt, at kontakten med myndigheden er en god oplevelse og opleves som nem - tankegangen om at der søges ét sted, og der herfra gives det endelige svar, skal forfølges.

Det skal ligeledes sikres, at kystteknisk ekspertise står til rådighed for alle myndigheder, så denne viden kan inddrages i beslutninger og bidrage til, at de rigtige løsninger findes.

På sigt vil en egentlig langsigtet planlægning for kysterne, som bygger på en aktiv stillingtagen til, hvad der kan beskyttes hvor og hvordan, understøtte en udvikling hen imod smukkere kyster.

Bro Strand på Nordvestfyn (Danmarks Indre Kyster skitseprojekt nr. 6) et godt eksempel på oprydning

Bro Strand er et sommerhusområde på det nordvestlige Fyn med hovedparten af grundejerne organiseret i grundejerforeninger. Strækningen bar før oprydningen præg af meget forskelligartet og skæmmende kystbeskyttelse, hovedsageligt af beton, bl.a. brøndringe, fliser og sveller, hvoraf det meste var etableret uden tilladelse.

Man forsøgte ved hjælp fra myndighederne, herunder Fyns Amt, at nå frem til en samlet løsning for hele strækningen, men der var ikke den fornødne opbakning til projektet på det tidspunkt. Enkelte grundejerforeninger søgte efterfølgende hver for sig om høfder, men med inspiration fra Indre Kyster projektet for Bro Strand blev tilladelserne ændret fra høfder til bølgebrydere, og lidt efter lidt søgte resten af grundejerne og grundejerforeningerne på strækningen om tilladelse til oprydning og ændring af eksisterende anlæg.

I dag er der kun én betonmur tilbage, mens resten af skræntfodsbeskyttelserne af beton er omlagt til stenkastninger af natursten. 17 ens bølgebrydere beskytter yderligere skræntfoden og holder på det sand, som findes på strækningen.

Bro Strand er et godt eksempel på et privat initiativ til omlægning af forskelligartet og skæmmende kystbeskyttelse til sammenhængende og virksom kystbeskyttelse over en længere strækning. Selvom der var mange grundejere involveret, var det alligevel muligt at nå frem til en helhedsløsning.

Bro Strand før oprydningen

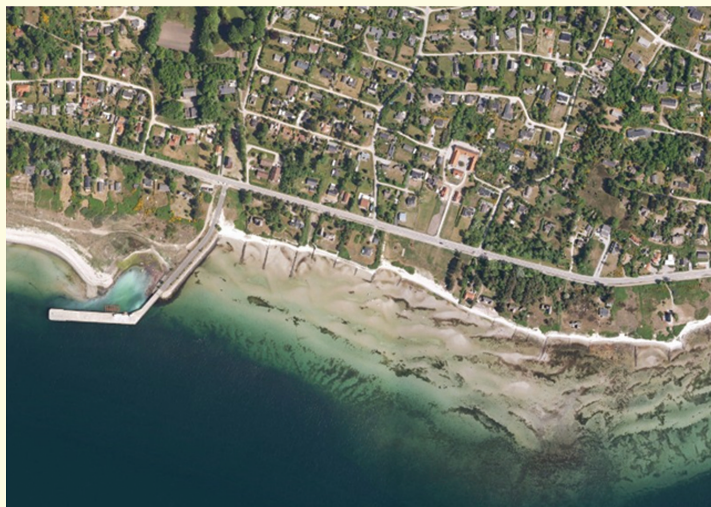
efter oprydningen

Handrup Strand ved Ebeltoft (Danmarks Indre Kyster, skitseprojekt nr. 15)

Forsvarsministeriet anlagde i 1965 en mole på Handrup Strand, der ligger vest for Ebeltoft. Den naturlige erosion på strækningen kombineret med molens læsideerosion nødvendiggjorde etablering af kystbeskyttelse foran de ti kystnære sommerhuse, der ligger lige øst for molen. Hovedparten af husene har 'middel bevaringsværdi', mens et enkelt hus har 'høj bevaringsværdi' (Kommuneatlas Ebeltoft, 1999).

Handrup Strand med molen til venstre i billedet

Høfder og skråningsbeskyttelse foran de fire huse, der ligger tættest på molen, er etableret af Forsvarsministeriet for at imødegå læsideerosionen øst for molen. Dette medførte imidlertid en flytning af læsideerosionen længere østpå, hvorfor det blev nødvendigt at forlænge rækken af høfder og skræntfodsbeskyttelse. Der er i alt 25 høfder og 225 m skræntfodsbeskyttelse på strækningen, hvoraf det meste er af varierende art og kvalitet og anlagt uden helhedsbetragtning. Stranden er flere steder meget smal, og på sigt vil det blive vanskeligt at færdes langs kysten.

Handrup Strand er et eksempel på, hvordan en konstruktion griber ind i kystens naturlige dynamik og styrer den videre (kunstige) udvikling af kysten ved at skabe behov for kystbeskyttelse af eksisterende bebyggelse. Hvis der fra starten var bypass-fodret jævnlige ved molen, kunne kystens naturlige processer fortsat have udfoldet sig frit, og behovet for kystbeskyttelse af sommerhusene ville være udskudt.

Udvikling og forskning

Udvikling og forskning skal bidrage til at skabe en større viden om håndtering af klimaændringer og optimering af kystbeskyttelsesmetoder. Der har gennem en årrække været fokus på at optimere kystbeskyttelsesmetoder, operationalisere bløde løsninger, udvikle beslutningsstøtteværktøjer, som skal gøre det nemmere at skabe overblik og inddrage den nyeste viden indenfor bl.a. klimatilpasning. Det er afgørende, at denne udvikling fortsætter.

Gennem udvikling af metoder og beslutningsstøtteværktøjer tilvejebringes ny viden,

der kan udmøntes i konkrete initiativer og understøtte en bæredygtig udvikling. Udvikling skal ske i et bredt samarbejde med aktørerne i kystzonen og inddrage erfaringer fra andre steder i verden, hvor der også er udfordringer i kystzonen. Værktøjerne vil samtidigt være vejen frem mod en egentlig kystplanlægning.

Behovet for udvikling og ny viden må dog ikke stå i vejen for, at nødvendige beslutninger om kystbeskyttelse tages.

Lemvig

- oversvømmelse november 2008

Gennemførte initiativer

Siden vedtagelsen af kystbeskyttelsesloven fra 1988 har der været arbejdet med initiativer indenfor kyster. Det har handlet om kortlægning af kystbeskyttelser og forslag til løsninger, tilskudsordninger og øget fokus på udfordringer langs kysterne samt rådgivning.

Projekt Danmarks Indre Kyster

Kystdirektoratet gennemførte i 1996-99 en kortlægning af Danmarks indre kyster. Kortlægningen viste, at de danske kyster mange steder er præget af kystbeskyttelse, og at meget af kystbeskyttelsen er uhensigtsmæssigt anlagt. Kortlægningen synliggjorde omfanget af kystbeskyttelser langs de danske kyster, og affødte en indsats, der stadig foregår i dag, for at højne kystkvaliteten og skabe smukkere kyster i Danmark.

Kortlægningen blev i 2000-01 fulgt op med udarbejdelsen af skitseprojekter for 25 kyststrækninger med høj koncentration af uhensigtsmæssige kystbeskyttelsesplanlægning. Kyststrækningerne blev valgt med hjælp fra de tidligere amter, og der blev udpeget ca. to problematiske kyststrækninger i hvert amt.

Skitseprojekterne var demonstrationsprojekter, som havde til formål at vise helheds løsninger, som sikrede en afbalanceret og effektiv kystbeskyttelse, og som højnede kystkvaliteten på den pågældende strækning.

Skitseprojekterne var og er stadig frit tilgængelige for myndigheder, grundejere og rådgivere, som måtte ønske at gennemføre en samlet kystbeskyttelse på strækningerne. Det var ligeledes intentionen, at skitseprojekterne skulle danne et grundlag for en overordnet kystbeskyttelsesplan for strækningerne, såfremt grundejere skulle ansøge om individuelle kystbeskyttelser.

Flere af skitseprojekterne er blevet gennemført helt eller delvist og har givet en væsentlig forbedring af kystkvaliteten på strækningerne, særligt hvad angår den æstetiske og rekreative værdi. Projekt Danmarks Indre Kyster har generelt været af stor betydning for synet på udførelse af kystbeskyttelsen i Danmark. Ud over at synliggøre problematikken om kystbeskyttelsens belastning af kysterne, har projektet anvist løsninger og metoder til, hvordan kystbeskyttelse kan gennemføres under afvejningen af økonomiske, rekreative og natur- og landskabsmæssige interesser. Projektet har således vist, at det kan lade sig gøre at udføre kystbeskyttelse samtidigt med, at kystkvalitet sikres eller endda højnes, hvis blot den anlægges ud fra en helhedsbetragtning af kysten.

Den store indsamling af viden har ligeledes dannet grundlag for en forbedring af rådgivningen og behandlingen af individuelle kystbeskyttelsessager, og erfaringerne fra projektet spillede en stor rolle i forbindelse med revisionen af kystbeskyttelsesloven i 2006.

Tilskudspuljer

Synliggørelsen af de mange kystanlæg i Projekt Danmarks Indre Kyster har også affødt et arbejde for at rydde op på kysterne. Udover at skabe et generelt fokus på uhensigtsmæssige anlæg, blev der i årene 2007-09 oprettet statslige tilskudspuljer, hvorfra det har været muligt at søge tilskud til at fjerne eller forbedre kystbeskyttelse. Senest er der i 2010-2012 oprettet en tilskudspulje til kystbeskyttelse på småøer.

Til trods for relativt beskedne puljemidler har tilskudspuljerne vist, at økonomiske incitamenter fremmer viljen hos såvel private som kommunale grundejere til at gennemføre projekter, som forbedrer kystens kvalitet. Det kan dog også konstateres, at tildeling af midler til individuelle oprydningsprojekter som regel kun har begrænset effekt for større samlede kyststrækninger.

Oddesund -

Billederne viser et projekt, hvor uvirksom og skæmmende kystbeskyttelse i form af beton og byggeaffald er blevet fjernet og erstattet af en korrekt opbygget stenkastning med tilskud fra kystpuljen.

Fokus på kysterne

Erfaringerne fra Projekt Danmarks Indre Kyster og administrationen af kystbeskyttelsesloven har vist, at der generelt er behov for øget indsigt i kysternes dynamik og udvikling, og i kystbeskyttelsers konsekvenser for kystens udvikling.

Der er gjort en stor indsats for at sætte fokus på kysterne og for at skabe et bredt samarbejde mellem interessenterne (borgere, erhverv og myndigheder) på kysten. Indsatsen er bl.a. 1) sket gennem inddragelse af en bred kreds af eksterne parter i forbindelse med forarbejdet til lovrevisionen i 2006, 2) ved i 2008-09 at gennemføre informations-

dage hos kommunerne for i dialog at fremme helhedsorienterede kystbeskyttelsesprojekter og præsentere beslutningsstøtteværktøjer og 3) ved afholdelse af en kystkonference i 2009, hvor 150 deltagere gennem oplæg, debat og workshops havde mulighed for at udveksle synspunkter om problemstillingerne på de danske kyster. En succes som følges op af en kystkonference i 2011.

Der ydes også en stor løbende vejledningsindsats i forbindelse med administrationen af kystbeskyttelsesloven.

As Hoved -

naturen skal ikke beskyttes mod naturen

Foto: Darum-Tjæreborg Dige

Hunderup Luftfoto, Hjørring

Kystdirektoratet

med hovedkontor i Lemvig er en virksomhed under Transportministeriet. Vi er myndighed for kystbeskyttelse, havne og statens højhedsret over søterritoriet. Vi rådgiver transportministeren og analyserer, projekterer og varetager anlæg og drift indenfor kystbeskyttelses- og havneområdet.